> 5^{vet} klas

> Anv :

> Bloavezh-skol :

ISTOR AN ARZOÙ

livouriezh hag arkitektouriezh

9^{vet}-17^{vet} kantved

Johannes Vermeer : Plac'h he ferlezenn, war-dro 1665

[mareadoù ha luskadoù arzel : livouriezh hag arkitektouriezh]

1030-1150/1200 : arz roman
> skouer : *iliz Conques, Aveyron*

1200-1400 : arz gotek, arz gotek etrebroadel
> skouer : *pont Charlez, Praha*
[1355 : *peurijinet an eoullivaj gant Jan van Eyck**]***

e-tro 1400/1602 : Azginivelezh
> skouer : *Mona Lisa*
[15vet kantved : diazezet reolennoù ar perspektiverezh**]**
[1570 : Palladio eo an arkitektour kentañ a laka embann ar steuñvioù savet gantañ**]**

PRANTAD RAKVODERN HA MODERN

1492-1680 : Oad aour Spagn
> skouer : *El Greco*

1520-1580 : orbidouriezh
> skouer : *Arcimboldo*

1550-1650 : arz barok
> skouer : *Caravaggio*

1584-1702 : Oad aour an Izelvroioù
> skouer : *Johannes Vermeer*

1650-1730 : klaselezh
> skouer : *kastell Versailhez*

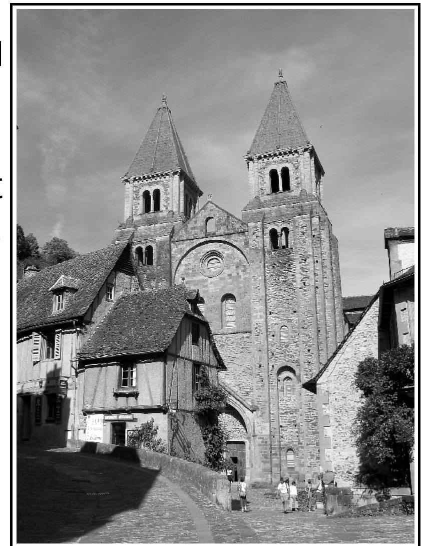
Arz roman

Iliz Santez Foy, Conques, Aveyron

Etre 1041 ha 1052 e voe kroget chanter sevel an iliz. E penn-kentañ an 12[vet] kantved e voe echuet. An daou dour a zo dirak a zo bet adsavet en 19[vet] kantved.

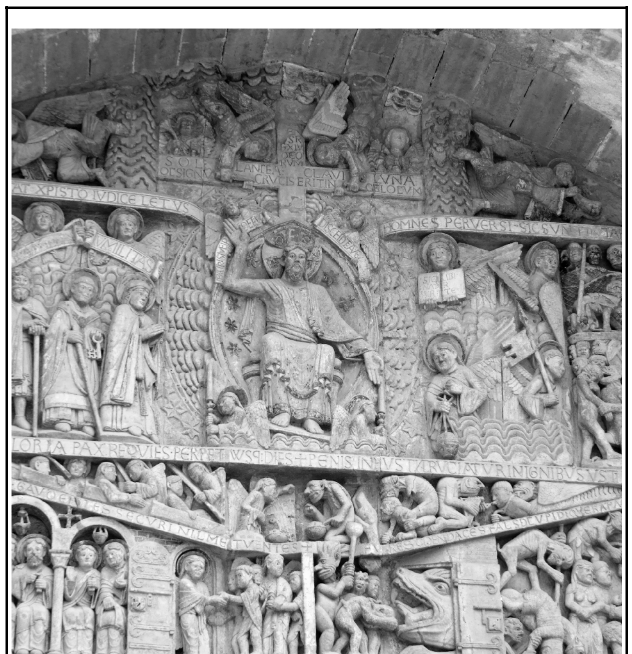
Ur skouer eo bet evit a sell ouzh sevel ilizoù en Arvern, ha gwelet eo evel **unan eus pennoberennoù an arz roman.** Damheñvel eo ouzh peder iliz all a zo war hent ar pirc'hirinded da Sant Jakez Kompostella. **Abaoe 1998 emañ war Roll Glad ar Bed (UNESCO).**

Diwar ur steuñv klasel (hini ur groaz) eo savet an iliz, nemet ez eo hiroc'h ar groazenn evit an nev, abalamour da stumm an dachenn.

Mentoù
44,2 metrad hirder
42 vetrad uhelder
16,8 metrad ledander eo an talbenn
22 vetrad uhelder eo ar volz en diabarzh

En talbenn ez eo kizellet ar **Varnadenn ziwezhañ**. Tri live disheñvel a zo, hag en holl e weler **124 zudenn**.

An talbenn

An arz roman, petra eo?

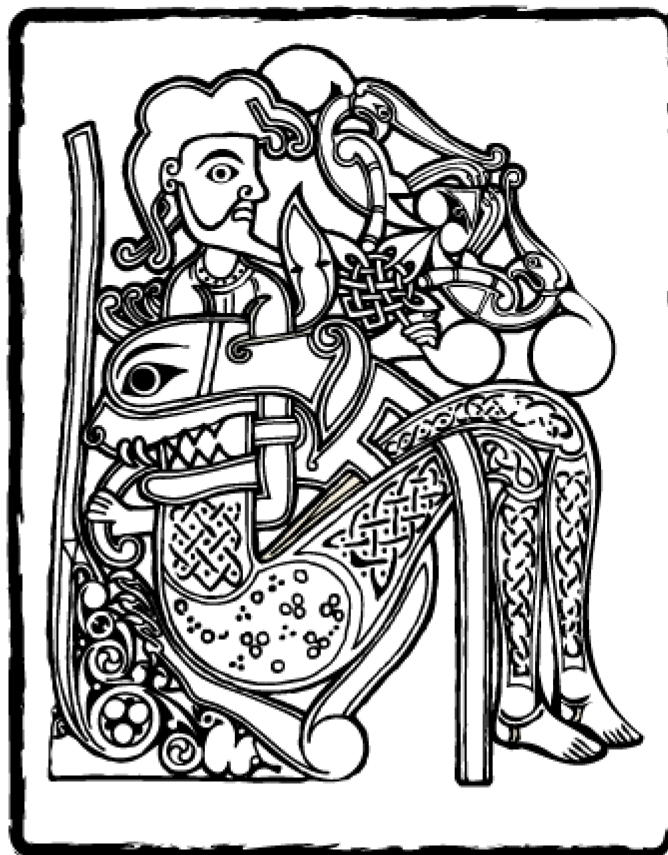
An arz a veze en Europa etre an 9^{vet} hag an 11^{vet} kantved eo : savouriezh, livañ ha kizellañ. Arz relijiel eo (ilizoù, manatioù, abatioù), kroget e Norzh Italia e-tro ar bloavezh 1000. Ilizoù stumm ur vag eilpennet dezho eo a veze savet eno.

Perzhioù

Savouriezh : bolzioù mein, ne c'hall ket an tan pegañ enno. Prinistri brasoc'h evit ar pezh a veze graet a-raok : muioc'h a c'houloù.

Livañ : diwar an hengoun karolingian ha barbar, hini arz ar Reter koulz ha hini an Henamzer. Enlivadurioù ha pallennoù-moger. En ilizoù : dodennoù relijiel : ar Varnadenn ziwezhañ, Fin ar bed, ar Pantekost.

Kizellañ : loened burzhudus (erevent) hag aroueziioù liesseurt da dreuzkas gouiziegezhioù. Diwar an 11^{vet} kantved e krogas an dud da gizellañ talbennoù an ilizoù. Lec'hioù a-bouez : Cluny, Arvern, Normandi, Bourgogn ha Provañs.

Enlivadur da livañ

Arz arab
Alhambra Granada, Spagn

Anv ar savadur : Alhambra
war Roll Glad ar Bed (UNESCO) abaoe 1984

Lec'h : Granada, Andalousia, Spagn

Savet etre 1238 ha 1354

Mentoù : 740 x 205 m, en holl 142 000 m^2

Porzh al Leoned

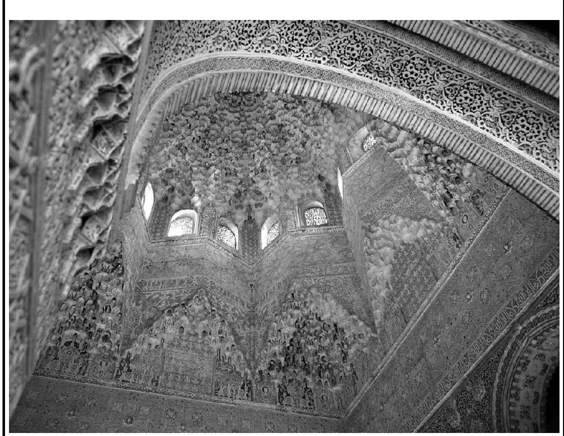
Dont a ra an anv Alhambra eus an arabeg *Al Hamra* (ar c'hastell ruz). Ul **lec'h kreñvaet** savet gant **Arabed** eo. E Granada, e Su Spagn, emañ. Da vare ar rouaned Yusef I[añ] ha Mohammed V e voe savet. E-kichen emañ ar **Generalife,** a servije da di hañv ar rouaned.

Tro-dro d'an Alhambra ez eus ur **voger wareziñ** enni tourioù-difenn, hag en diabarzh ez eus daou borzh brudet : **Porzh ar Mitr ha Porzh al Leoned.**

Kinklet-tre eo an diabarzh, met n'eus ket skeudennoù tud na hini Mohammed, rak difennet eo e sevenadur an islam. Tresadennoù mentoniezh a zo, ha tammoù frazennoù arabek ivez.

Ur **sistem** a oa bet ijinet evit ma yafe **an dour** (hag a zeu eus an diavaez) **betek diabarzh an Alhambra**. Ar palez (disheñvel penn-da-benn) hag zo stag ouzh an Alhambra a voe savet da vare Karl V.

Ul lec'h brudet-tre eo, ma teu war-dro 8000 gweladenner bemdez.

Kinkladurioù diabarzh

Liorzh ar Generalife

Arz gotek
Jan van Eyck

Paotr e dulban ruz, 1433 (marteze un emboltred)

Jan van Eyck (e-tro **1390** e **Maaseik** – 9 a viz Gouere **1441** e **Brugge**) a oa ul livour flamank brudet a-drugarez d'e boltredoù heñvel-tre ouzh ar wirionez ha leun a vunudoù. ***Poltred ar priedoù Arnolfini*** ha S***tern-aoter Oan Doue*** a zo e-touez e oberennoù brudetañ.

Diaes eo gouzout hag-eñ eo Jan pe Hubert (e vreur) a savas an oberennoù sinet «Van Eyck» a-raok 1426 (ar bloavezh ma varvas Hubert). **Van Eyck a vez gwelet evel an hini a ziazezas al livañ poltredoù en Europa.** Holl an dud livet gantañ a zo diskouezet en doare hanterskeudenn, ha diskouezet ¾ an dremmoù war-du an tu-kleiz. **Peurliesañ e vez buket selloù e dudennoù ouzh an arvesterien, ar pezh a oa nevez-flamm pa voent livet.** En daolenn *Poltred ar priedoù Arnolfini* (1434) e weler ar c'houblad en e di e Brugge da vare e eured. Giovanni Arnolfini a oa ur marc'hadour pinvidik. E-kreiz an daolenn ez eus ur melezour ma weler daou dest an eured, van Eyck a vefe unan anezho.

Ar priedoù Arnolfini, 1434

Gwrec'hez ar c'hañseller Rollin, 1435

A-bouez bras e voe ivez perzh van Eyck a-fet diorren teknikoù al livañ en Europa. Gwellaat a reas teknik al liverezh dre eoul ha kalz e pleustras war livañ gwirvoud ar munudoù hag an danvezioù.

Arz gotek
Enklask

Pont Charlez, Praha

A – Pont Charlez, Praha

1 – E peseurt bro emañ Praha? Skriv an anv ha liv ar vro-se war ar gartenn. (2 boent)

2 – Gant piv e voe ijinet ar pont? Kav e anv, e vloavezh ganedigezh hag al lec'h, e vloavezh marv hag al lec'h. (3 foent)

____

____

3 – E peseurt bloavezh e voe savet ar pont? (2 poent)

____

4 – An den a savas ar pont a labouras war ur savadur all e Praha e 1352. Petra eo anv ar savadur-se? (2 poent)

____

B – Ti-kêr Brussel

Ti-kêr Brussel

1 – Pe anv eo an arkitektour a reas war-dro tour gotek an ti-kêr? (2 boent)

____

2 – Petra eo uhelder an tour gotek? (2 boent)

____

3 – E peseurt bloavezh e krogas chanter sevel an tour, hag e peseurt bloavezh e voe echuet? (2 boent)

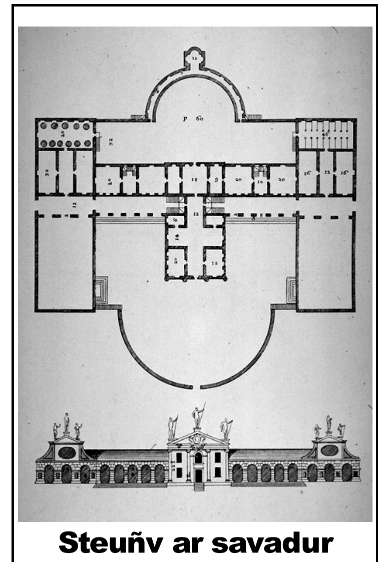
____

goulennoù /15 - brezhoneg /3 foent - propder, kinnig /2 boent
en holl : /20

Arz an Azginivelezh
Andrea Palladio, Villa Barbaro di Maser, Italia

Anv ar savadur : Villa Barbaro
Lec'h : Maser (e-kichen Venezia), Italia
War Roll Glad ar Bed (UNESCO) abaoe 1996
Savet etre 1550 ha 1560, pe 1560-1570
Arkitektour : Andrea Palladio (1508 –1580)

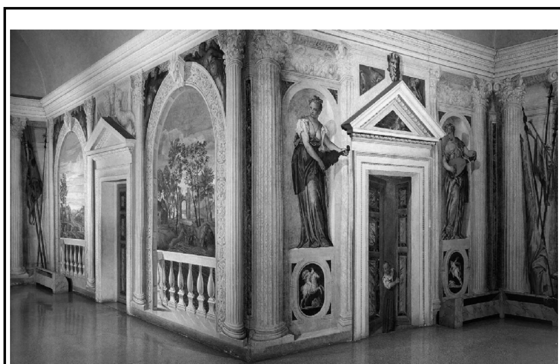

Steuñv ar savadur

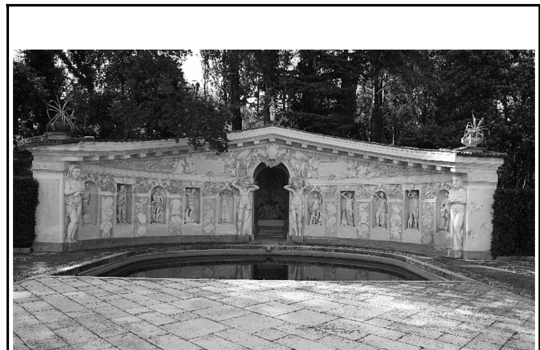
Un ti-feurm ha ti tud pinvidik eo. Evit ar wech kentañ e tivizas Palladio stagañ ar pourpezioù ouzh ar savadur pennañ. Diazezet eo talbenn an ti war hengoun Gres, simetrek eo ivez. En daou benn ez eus bet savet horolajoù-heol.

Gant Palladio e voe ijinet ur sistem dour ivez, ha tremen a ra er feunteunioù, el liorzhoù hag er parkeier a zo tro-dro d'an ti.

Kinklet eo diabarzh an ti gant murlivadurioù savet gant **Paolo Veronese, ul livour italian eus an Azginivelezh**. Salioù an traoñ a zo diazezet war **stumm ar c'harrez**. Kuzhet eo al liorzh : ret eo bezañ e-barzh an ti evit gwelout anezhi. Un ti-feurm eo hiziv an deiz, met pelloc'h eo bet staliet ar savadurioù implijet evit al labour-douar.

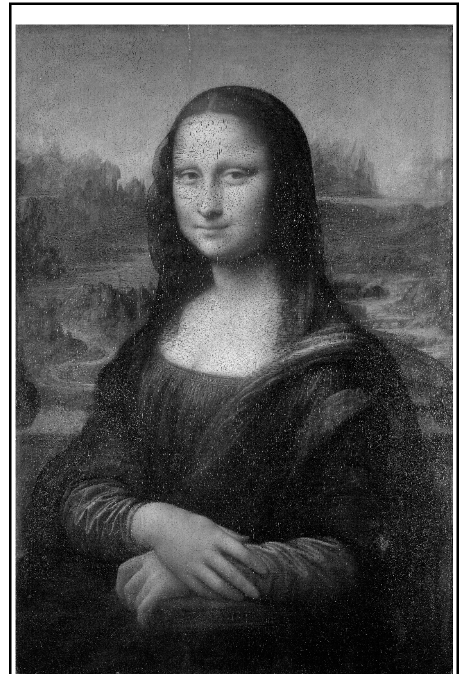
Diabarzh an ti

Feunteun a-dreñv an ti

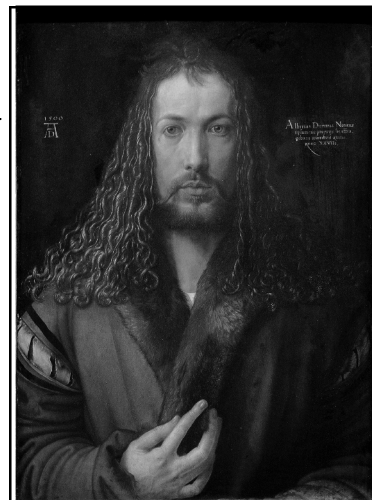
Azginivelezh : arzourien italian hollvrudet

Sandro Botticelli, Ganedigezh Gwener, 1485

Leonardo da Vinci, Mona Lisa, war-dro 1508

Michelangelo, Krouidigezh Mab-den, 1508-1512

Arz an Azginivelezh
Enklask

Emboltred, 1500

Albrech Dürer

1 – E peseurt bloavezh e voe ganet Albrecht Dürer, ha pelec'h? E peseurt bloavezh e varvas? (2 boent)

____

____

2 – Petra a reas goude e brantad deskiñ ar vicher? Pegeit e padas e veaj? (2 boent)

____

____

3 – Peseurt danvez a implijas da sevel e engravadurioù? (1 poent)

____

Melencholia I, 1514

4 – Tad Dürer a felle dezhañ e vefe orfebour e vab. Met war betra e oa barrek-tre Albrecht Dürer? (1 poent) _____________________________

5 – Perak eo aes a-walc'h gouzout ur bern traoù diwar-benn buhez Dürer? (2 boent)

____

____

6 – Peseurt loen a voe treset gantañ e 1515? (1 poent)

____

7 – Petra a veze savet gantañ a-raok kregiñ da engraviñ pe da livañ? (2 boent)

____

8 – Skriv titloù peder oberenn disheñvel savet gant Albrecht Dürer (4 foent)

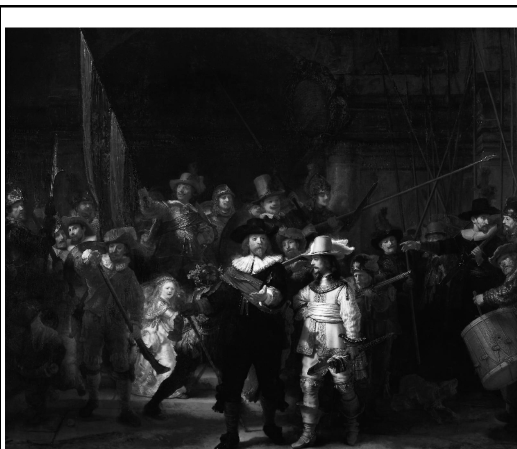
____

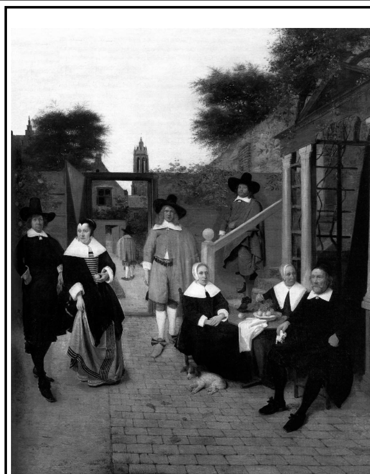
____

goulennoù /15 - brezhoneg /3 foent - propder, kinnig /2 boent
en holl : /20

Arz barok

Kantved aour an Izelvroioù, 1584-1702

Rembrandt, Tro-c'hed diouzh noz, 1642

Pieter de Hooch, Poltred ur familh izelvroat en ur porzh e Delft, 1658-1660

Lavaret e vez **Kantved aour an Izelvroioù** peogwir e teuas an Izelvroioù da vezañ bro c'halloudusañ Europa d'ar mare-se. A-fet sevenadur dre vras e voe krouet ur bern traoù eno, ha dreist-holl a-fet liverezh.

Daou livour a zo a-bouez : **Rembrandt van Rijn** (1606-1669) ha **Johannes Vermeer** (1632-1675). Brudet eo **Frans Hals** (1580 pe 1583-1666), **Pieter de Hooch** (1629?-1684) ha **Jan Steen** (1625 pe 1626-1679) ivez.

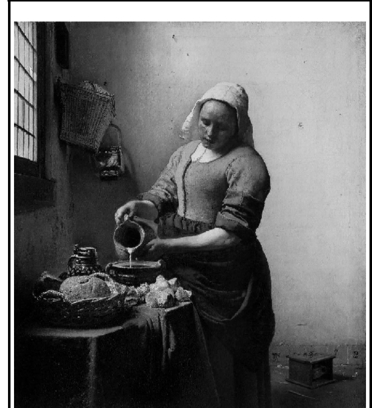
Bras-divent eo oberenn Rembrandt : war-dro 100 poltred hag emboltred, 400 livadur, 300 engravadur ha 300 tresadenn. Barrek-tre e oa war an amskeud. E-skoaz e livas Vermeer 45 livadur dindan 20 vloaz. 34 anezho a chom hiziv an deiz.

Rembrandt, Emboltred gant daoulagad dispourbelet, 1630

Johannes Vermeer, Plac'h he ferlezenn, 1665-1667

Johannes Vermeer, Ar straed vihan, 1657-1661

Johannes Vermeer
Enklask

Johannes Vermeer, Plac'h al laezh, 1658-1660

1 – E peseurt bloavezh ha pelec'h e voe ganet Johannes Vermeer? E peseurt bloavezh e varvas? (3 foent)

____

____

2 – Pet taolenn a voe livet gantañ dindan 20 vloaz? (1 poent)

____

3 – E peseurt bloavezhioù e livas *Ar straed vihan*? (2 boent)

____

4 – Perak e voe galvet da vont da Den Haag e 1672? (2 boent)

____

5 – Perak eo deuet e livadur *Plac'h al laezh* e ditl da vezañ brudet? (2 boent)

____

____

6 – Petra a c'hoarvezas e 1672 hag a lakaas stad Vermeer da vont war fallaat? (2 boent)

____

7 – Skriv titloù pevar livadur savet gant Vermeer (4 foent)

____

____

goulennoù /16 - brezhoneg /2 boent - propder, kinnig /2 boent

en holl : /20